

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

6 Ad bona præcipiunt compelli, jura malignos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

destitutus in genibus, ubi est Deus eorum? Similiter cum per Romanum precationem mortis Christi Deus punire decessisset, urbis excedens, Iudaea plèbū miseram captivitatem sui viribus scribere caput: unde contra eos Propheta imprecatur, dicens, a [Levita] moysi tuis in superbias eorum, qui te oderunt.] & qui multa magna operata, monumenta sua vitorie posuerunt: in media atra tuo. ¶ Tenebentes peccata puniuntur, sicut Deus per filios Israël voluit posse patre Ameriſorium b, & Chananeorum, & aliarum gentium: quarum terram Israëlitæ possidendam dedit: quibus non præcepit c, ut nemini eorum pavorent, sed omnes morti tradarent. Quod propter peccata eorum illi contigisse ex verbis Domini sperat: qui eum diceret ad Abraham, [Semini d tu daturum hunc] relati queruntur: quare non modo eam das mihi auctor, [Non dum eum sunt peccata Amorrhaorum consummata] Quia tunc intelligantur fuisse confirmata, cum populus ille de Aegyptia servitus liberatus, terram eorum, sicut Abram promissum fecerat, in hereditatem accepit. ¶ Cum ergo si divinitus ipsi ad parsum peccata populi existantur, sicut populus ille Iudei auctor excitatus ad occupandum terram promissionis, & ad delectu[m] genti peccare, fine culpa noxiis sanguis effunditur, & qui ei possidentur, in p[ro]p[ri]etate, & Dominum rite transfruent bonorum. Cum vero occulto instimul[us] aliqui moventur ad persequendum, sicut Semachirib, & ceteri, qui populum delinquentem ipsi sunt, tunc occulto instimul[us] operante illorum meritu incitent persequendum: tamen, quia prævia intentione non peccata denuntiatur, sicut auctor bonavare, vel sue dictio subiuncta queritur, non sunt communis à criminis. De quibus etiam narramus illi, quia aliquando excitantur ad pronuntiandum peccata bonorum, ut tendant per hos correcitos ipsi quoque puniantur: sicut in libro Iudiciorum legitur & de labii Rege Chananeorum, & de Madiu: quod propter idolatriam populi suscitavit eos Deus, ut ipsi affligent, & terram eorum occuparent. Cum autem populus Iudei sub manus eorum diuinus afflictus, peccatum suum recognoscit, & per paucitatem suis Deum placaret, Dei praecopo, & Barabas, comitatu, Delboram Prophetam uxorem Lapiam, Iacob Regem Chananeorum, & Zizaram ducem exercitus suum: & Gedon Zeeb, & Salmana Reges Madianitarum, & quod & Iob ducentorum morti tradidit. Apparatur ergo, quod aliquando legitimam parefam gerentes, aliquando per populorum misericordias, malo pro peccatis suis non solum flagellantur, sed iam rite perdantur. Nec est contrarium illud Augustini, quod ad Mareculum pro Grecumelionibus supplicans, multa perverberibus eos coerceret, non morte perderet. Quamvis nam supplicando fratrum vite eius reservari posset, non tamquam severitatem, quia tali morte plectantur non observantur docu[n]t.

QUÆSTIO VI.

Quid autem queritur, an mali sint cogendi ad bonum, facile apparet. Antiquus namque populus ille metu patiacionis ad observationem legi cogebatur. In Evangelio h[oc]que Dominus ait discipulis suis: (Nolite timere eis, que corpus vestrum, animam autem non possint occidere: sed potius eum timore, ut eis, et in timore servire, (qui potest animam & corpus perire in gehennam.) Paulus quoque cum ecclesiam Dei perspicuum, in timore cœcatus i ad Deum converti coactus est. Vide testimonium fratrum testatum est, dicens, k (Novissime autem omnino tempore abortivo visa est & mibi.)

C. I. ¶ Ecclia malos debet cogere ad bonum, sicut Christus Paulus cogit. Hinc Augustinus scribit epist. 50. ad Bonificium.

a Psalmi. b Iosua. & 6. c Deuter. 7. d Genes. 5. e Iud. 1. f Iud. 1. g sap. 1ad. cap. 1. h Matt. 10. i Act. 9. k 1. Corin. 12.

Schismatici dicunt: cui a vim Christus intulit quem cogit? Ecce habent Paulum Apostolum. Agnoscant in eo prius cogentem Christum, & postea docentem: prius ferientem, & postea consolantem. Mirum est autem, quomodo ille, qui pena corporis ad Evangelium coactus intravit, plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sunt, in Evangelio laboravit: & quem major tumor compulit ad charitatem, ejus perfecta & charitas foras misit timorem. Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios, ut redirent, si perdit filii cogerunt alios, ut perirent? Quamvis & illos, quos non cogerunt, sed tantummodo ledixerunt, si per terribiles, sed salubres leges in ejus gremium revocentur, blandus pia mater amplectitur: & de illis multo amplius, quam de illis, quos nunquam perdidera, gratulatur. ¶ An non pertinet ad diligentiam pastoralem, etiam illas oves, quae non violenter erexit, sed blandè, leniter, & que seducta à gregi aberraverint, & ab alienis possidere cœperint, inventas ad ovile Dominicum, si resistere volerint, flagellarum terroribus, vel etiam doloribus revocare? Item infra. ¶ A Christo coactum ostendimus Paulum. Imitaturaque ecclesia in istis cogendis Dominum suum. Quia prius, ut neminem cogeret, expectavit, ut de fide Regum atque gentium prædictio a prophetica completeretur. ¶ Etiam hinc enim non absurdè intelligitur illa Apostolica sententia, ubi beatus Paulus dixit e (Paratus ulcisci omnem inobedientiam, cum completa fuerit prior vestra obedientia.) ¶ Vnde & ipse Dominus ad magnam conam suam prius adduci jubet convivas, postea cogi. Nam, cum ei servi sui respondissent, f (Domine factum est, quod iustisti, & adhuc locus est: exite, inquit, in vias & sepes, & quoscumque invenieritis, cogite intrare.) In illis ergo, qui primo leniter adducti sunt, completa est prior obedientia: in istis autem, qui coguntur, inobedientia cœceretur. Item infra. ¶ Si per potestatem, quam per religionem, ac fidem Regum, tempore, quo debuit, divino munere accepit ecclesia, ii, qui inveniuntur in viis & sepibus, id est, in hæresibus & schismatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, sed quod cogantur, attendant.

¶ Initium huius capituli apud B. Augustinum, ibi de Donatistis agentem, sic habet, Vbi est, quod isti clamare consueverunt, liberum est credere, cui vim, &c. ut sup. ead. q. 4. quia nos. ver. cui vim.

C. II. ¶ Variis modis errantes corripuntur a Deo.

Item ad Donatistas, epist. 166.

Quod ergo erraverat (inquit Dominus) non revocasti, & quod periret, non requisiisti. Hoc vobis per nos ipse Deus facit; sive obsermando, sive minando, sive corripiendo, sive damnis, sive laboribus, sive per suas occulas admonitiones, vel visitationes, sive per potestatum temporalium leges.

C. III. ¶ Non est considerandum, quod quisque cogitur, sed quale sit illud, quo cogitur.

Item in epist. 48. ad Vincenzium.

Vides, ut opinor, non esse considerandum, quod quisque cogitur, sed quale sit illud, quod cogitur, utrum bonum, an malum: non quod quisque bonus possit esse invictus, sed timendo quod non vult pati, vel relinquit impedimentem animositudinem, vel ignoratam compellitur cogi oscere veritatem, ut timens, vel respiciat falsum.

a Sup. ead. quest. 4. qui nos. Ivo p. 10. cap. 59. b 1. Ioan. 2. c 1. Corinth. 13. d predication. orig. e 2. Cor. 10. f Luc. 14. * al. potestate sup. ead. q. 4. ipsa pietas, & si per potestatem, g Ivo p. 10. c. 4. Ezech. 34.

de quo contendebat, vel querat verum, quod nesciebat, & volens jam teneat, quod nolebat. Item infra. ¶ Mea primitus sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatio pugnandum, ratione vincendum, ne fictio catholicos haberemus, quos apertos hereticos neveramus. Sed haec opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam primò mihi opponebatur civitas mea, quæ cum tota esset in partem Donati, ad unitatem catholicam timore legum imperium conversa est: quam nunc videmus ita hujus vestre animositatis perniciem detegari, ut in ea nunquam fuisse credatur. Ita alia multæ, quæ nihil nominatum commemorabantur, ut ipsi rebus agnoscerem, etiam in hac causa recte intelligi posse, quod scriptum est: [Da sapienti occasionem, & sapientior erit.]

C. IV. ¶ Onore pensionis rusticus ad Dominum
conversi cogatur.

Item Gregorius Iunioris Episcopo Cara-
litano, lib. 3, epist. 26.

¶ Am vero, si rusticus tanta perfidia & obstinationis fuerit inventus, ut ad Deum minimè venire consentiat, tanto penitus onere gravandus est, ut ipsa exactionis sua peccata compellatur ad recrudendum fellare.

Ex his omnibus intelligitur, quod mali sunt cogendi ad bonum. Sed obiectio, quæd nemo est cogendum ad id, ad quod iniuriter cogitur. Ad bonum autem quæsique iniuriter cogitur, cum Deus afferma eadæ servitv. Vide Apostolus b, cùm ad elemosynas Cornelius horaretur, ait: [Vnuq[uo]dque, prope definavit in corde suo, non ex tristitia, sed ex necessitate. Philarem cum datum dedit Deum.] Vnde datur intelligi, quod qui invitus dat propter presentem pudorem, & rem, & nesciunt perdit. Item, cum redderet cauitem, quare sumptibus abfimeret, ait: [Sed ex necessitate evangelizavero, non erit mihi gloria.] ¶ Item [Si invesus evangelizavero, dispensatio mihi credita est. Si autem voluntarie ago, mercedem habeo apud Deum.] Item cùm Galatæ à servitv legali non se tenenda, ait: [Si Spiritu ducimini, non es sub lege.] Ex quo apparet eum, quo sub lege est, qui timore pane, non amore iustitia servat, non duci Spiritu sancto: Si autem Spiritu sancto non ducitur, Deo placere minime vader. ¶ Item: [Non e accipisti Spiritum servitutis iteram in timore, sed accepisti Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater.] Ex quibus verbis datus intelligi, quod si fuerit Testamento timore pane homines cogulant ad bonum, tamen in novo Testamento sola libertate & dilectione iustitiae sunt invitando ad fidem. Vnde illi dicuntur f' seru & filii ancilla, & pertinet ad Ismael: isti dicuntur liberi & filii libera, pertinentes ad Iacob. ¶ Item Iannæ in epistola: g [Timor non est in charitate: sed perfecta charitas feras mitit timorem.] Qui autem cogitat, timore illo duetur, quæ non est in charitate; qui manus comprimit, non animus mutat; qui paucum timet, non bonum diligit. Porro sine dilectione boni nullus Deus placere, vel in numero bonorum commiserari poterit. Vnde, cum Prophetæ h' diceret: [Animales ruckabituibus in ea], scilicet hereditate ostendit, quomodo ad ipsam habitationem pertinerant, subdit: [In dilectione tua, quam tu preparasti pauperi Deus:] dulcedinem vocans, suauitatem boni operis, qua bonum sit non timore pane; sed dilectionis iustitia. Cum ergo sine hac dulcedine animalia in harditate non habent, patet quod nemo, nisi iniuriter, ad bonum cogitur solo timore. Quicunque enim ad bonum cogitur, solo timore, non amore ducitur: non ergo sunt mali cogendi ad bonum. ¶ Hu ita respondetur. Si bonum, at quod mali coguntur, semper inviti tollerant, & manu voluntari ferirent, iniuriter cogerentur ad aliud. Sed quia humana natura est, & ea, que in desuetudinem dicuntur, abhorre, & confusa magna custodia diligere, flagelli tribulationum mali sunt cohendendi a malo, & provocandi ad bonum: ut deus timore

a Proph. b 2.Cor. 9. c 1.Cor. 9. d Gal. 5. e Rom. 8.
f Gal. 4. g 1.Iohn. 4. h Psal. 67.

puna malum in desuetudinem dicitur, abhorreat: bonum tamen ex confusione dulcescat. Vnde Augustinus in Psal. 127, a [Con] per timorem t. gehennæ continet se homo a peccato, fit confusio p[ro]fessio, & misipit, quod durum erat, amari: & incipit excludi timor à charitate, & succedit timor castus, de quo hic dicitur: quoniam, ne tardet sponsus, ne discedat, ne ocaremus. Ille ut in eis, sed non permaneat in æternum ut sit. ¶

¶ Cum pertimorem] Locus h[oc] portus convenit cum psalmo ordinaria in eandem Psalmum: sunt tamen hic aliqua ex B. Augustino, quæ non sunt in glossa.

QVÆSTIO VII.

Nunc autem queritur, an heretici suis & ecclesiæ nisi sint expoliandi: & qui possident heretici ablati, adiungantur possidere aliena.

C. I. ¶ Rei terræ non nisi dirivo vel humanæ jure tenentur.
De his ita scribit Augustinus ad Vincentum, epif. 43.

Vieunque & vos ex occasione legis hujus Imperialis non dilectione corridenti, sed inimicani odio persequitur, dispielic nobis. Et quoniam res quoque terrena recte a quoquam possideri non possit, nisi vel iure divino, quo cuncta iustorum sunt; vel iure humano, quod in porcellate est Regum terra, (ideo falsi vestras appellatis, quas nec justæ & possidentis, & secundum leges Regum terrenorum amittere iusti estis, finis que dicuntur, nos eis congrediunt laboravimus, dum scriptum legatis: [Labores impiorum & iusti edunt].) Sed tamen, quisque ut occasione hujus legis 2, quoniam Reges terra Christo servientes ad emendandam impietatem vestram promulgaverant, res proprias vestras copide appetit, dispielic nobis. Quisquis denique ipsas pauperum, vel Basilicas congregationum, quæ sub nomine ecclesiæ renabat (qua omnino non debentur, nisi ei ecclesiæ, quæ vera est Christi ecclesia) non per iustitiam, sed per avaritiam tenet, dispielic nobis. Quisquis e pro aliquo flagitio vel faciente dejectum f' a vobis & ita suscipit, sicut suscipiuntur, qui excepto errore, quo a nobis separarimi, fine crimine apud vos vixerint, dispielic nobis. Sed nec facile illa monstratis: & si monstratis nonnullos toleramus, quos corrigerem vel punire non possumus: neque proprieates malos rumpimus retia Domini: neque proper h[oc] dos in fine legregando deferrimus gregem Domini: neque proper vata facta in contumeliam, migramus de domo Domini.

¶ Labores impiorum] H[oc] sententia finit[ur] quod scribunt Proph. 13. In ore & l[et]ra & d[omi]n[u]s & d[omi]n[u]s, id est in infra, eadem c. quemadmodum. Thesaurizant autem iustis divitias impiorum. Vbi vulgata havet custodit[ur] res substantia peccatoris. Itemque Eccl[esi]a 61. forepm i[n] d[omi]no r[es] u[er]o & u[er]o d[omi]n[u]s, cum ante dixisset, i[n] d[omi]no r[es] u[er]o & d[omi]n[u]s. Sapientia 10. legit[ur]. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum. infra, ead. c. quemadmodum.

¶ Hujus legis] In codice Theodosiano, lib. 16. tit. 5. sunt leges Honoris & Theodosii 43. 52. & 54. in quibus principiū adficiunt, prædicta, & loca, quæ ad conventicula Donatistarum, vel aliorum hereticorum ante pertinuerant, ab ecclesiæ catholicæ vindicta, vel ecclesiæ sociari debent. Et ad has leges vedente Petrus Augustinus, & hic, & in tractatu 6. in Ioannem (ut notatum est super dictum s. quæ p[ro]p[ri]e) & contra Ieron. Petilius (ut in proximo sequenti capite) & aliis.

a Ad vers. uxor tua. b Ius p[ro]p[ri]e, cap. 179. Page. lib. 7. 116. c alii. iusti. d alii. edent. e 24. q. 1. quisquis. f' di-
f[er]endum.] orig.

¶ Vobis